

мірою забезпечує дію принципу правової визначеності і мінімізує можливість прийняття непередбачуваних та невідповідаючих принципу пропорційності рішень. Зокрема, це стосується введення в чинний КПК України такого нового учасника кримінального провадження, як слідчий суддя. З приводу цього В.Г. Клочков слушно зазначив, що правовий інститут судового контролю є однією з умов підвищення гарантій прав кожного підозрюваного та обвинуваченого, дає можливість законними засобами реагувати на порушення прав і свобод при обранні запобіжного заходу через звернення до суду, оскільки суд за характером своєї діяльності, специфіки завдань, які перед ним стоять, та своєрідності методів і форм, які ним застосовуються, посідає особливе місце в системі поділу влади у правовій державі [3, с. 8].

Таким чином, можна стверджувати, що навіть після прийняття чинного КПК України у 2012 році, окремі аспекти щодо застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні залишаються актуальним і дискусійними. І це є цілком закономірним, адже запобіжні заходи обмежують права і свободи особи, які на сьогодні захищаються не лише національним, а й міжнародним законодавством та міжнародними правозахисними інституціями. Все це вимагає від держави особливого ставлення до таких заходів, їх належної класифікації та практики застосування уповноваженими на те суб'єктами.

---

1. Матвійчук В.К. Процесуальний порядок застосування запобіжних заходів за новим КПК України // Юридична наука. 2013. № 7. С. 73.

2. Грошевий Ю.М. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України / Ю.М. Грошевий, О. Г. Шило // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. № 1 (5). С. 222.

3. Клочков В.Г. Судовий контроль законності та обґрунтованості застосування запобіжного заходу – взяття під варту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Володимир Григорович Клочков. К., 1998.

Уварова Н.В.

д.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу ДДУВС

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПРЕДСТАВНИКІВ СЕКСУАЛЬНИХ МЕНШИН ТА ТРАНСГЕНДЕРНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ У ПРОВАДЖЕННІ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Вектор на вступ до Європейського Союзу (далі – ЄС) вимагає оновлення національного законодавства України, зокрема щодо нових стандартів забезпечення прав і свобод людини. Законодавчі новації своєю чергою потребують оперативного впровадження у практику діяльності суб'єктів владних

повноважень.

Статтею 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1], відтак найголовнішим завданням держави сьогодні є належне забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини. Загальнообов'язковість положень конституційної норми не означає наявності ефективних механізмів її реалізації. Зокрема, це стосується випадків, коли права людини стають більш уразливими (в ході притягнення до юридичної відповідальності) або коли суб'єктами виступають вразливі категорії громадян (інваліди, представники сексуальних, національних меншин, пенсіонери).

Поряд із низкою позитивних здобутків вітчизняного законодавця, невіршеними сьогодні лишаються проблеми, пов'язані із належним забезпеченням прав сексуальних меншин та трансгендерних особистостей у провадженні в справах про адміністративні правопорушення.

Проблема толерантного ставлення до представників сексуальних меншин та трансгендерних особистостей, які приймають участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення недостатньо представлена у вітчизняній науковій літературі. Неоднозначною лишається громадська думка, що лише підкреслює актуальність та важливість досліджень, пов'язаних із належним забезпеченням прав зазначених категорій осіб в ході провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Результати окремих статистичних досліджень населення України станом на лютий 2016 року, свідчать про негативне ставлення до людей з гомосексуальною орієнтацією. Відповідно до результатів опитування, 60 % радше або однозначно негативно ставлять до них, в т.ч. 42 % ставляться однозначно негативно. Лише 4 % мають радше або однозначне позитивне ставлення. Третина населення (31 %) має індиверентне ставлення. У всіх регіонах більшість населення має негативне ставлення. Майже половина українців (45 %) вважає, що мають існувати певні обмеження прав осіб гомосексуальної орієнтації. За рівність прав виступають 33 % жителів України. Навіть серед найбільш освічених верств 47 % дотримуються погляду, що мають існувати певні обмеження. Лише у випадку групи учнів і студентів простежується переважання тих, хто виступає за рівність прав: 49 % проти 36 % тих, хто виступають за обмеження. У випадку всіх інших груп переважають «прихильники» обмежень. Хоча третина підтримує рівність прав, але при цьому лише 5 % українців підтримують запровадження реєстрованого партнерства для одностатевих пар. Ще є 19 % для яких це питання є байдужим. Натомість 69 % виступають проти. Навіть серед тих, хто виступає за рівність прав, 56 % виступають проти реєстрованого партнерства, і лише 10 % підтримують [2, с. 5].

Відповідно до статті 26 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Україна має забезпечити положення, що «будь-яка дискримінація повинна бути заборонена законом, і закон повинен гарантувати всім особам рівний та ефективний захист проти дискримінації за будь-якою озна-

кою», в тому числі, за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності [3, с. 66].

Повертаючись до вітчизняного законодавства, наголосимо, що, за частиною 1 статті 24 Конституції України, не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1].

Незважаючи на проголошену Конституцією рівність, лише у листопаді 2015 року Кодексом законів про працю України було закріплено рівність трудових прав громадян, зокрема щодо сексуальних меншин. Так, статтею 2-1 забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального та іноземного походження, віку, стану здоров'я, інвалідності, підозри чи наявності захворювання на ВІЛ/СНІД, сімейного та майнового стану, сімейних обов'язків, місця проживання, членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, участі у страйку, звернення або наміру звернення до суду чи інших органів за захистом своїх прав або надання підтримки іншим працівникам у захисті їх прав, за мовними або іншими ознаками, не пов'язаними з характером роботи або умовами її виконання [4].

Порівняно із трудовою сферою в інших галузях права законодавець дотримується більш консервативних поглядів. Так, у звіті щодо протидії дискримінації в Україні звертається увага, що на станом на 2015 рік немає прецедентів чи обов'язкових тлумачень цих або будь-яких інших положень про недискримінацію, які би свідчили, що українська влада вважає ці ознаки включеними до терміна «інші ознаки» або його еквівалентів [3, с.74].

Переходячи до висвітлення проблем провадження в справах про адміністративні правопорушення, зауважимо, що досліджувані нами категорії осіб часто зазнають утисків як від інших учасників провадження, так і від представників правоохоронних органів, зокрема поліції. В зв'язку з даними обставинами необхідно чітко визначити напрямки удосконалення забезпечення прав представників сексуальних меншин та трансгендерних особистостей як учасників такого провадження:

По-перше, вважаємо за необхідне проведення спільних тренінгів за участю представників поліції та учасників ЛГБТ і трансгендерних спільнот. Це сприятиме подоланню психологічних бар'єрів, дозволить вирішити численні незручні питання, навчить правоохоронців толерантно ставитися до таких категорій громадян, а останніх бути більш обізнаними у власних правах і свободах.

По-друге, необхідно вивчити доцільність і можливість внесення змін у адміністративно-деліктне законодавство щодо гарантій дотримання прав сексуальних меншин та трансгендерних особистостей як учасників провадження

в справах про адміністративні правопорушення.

По-третє, визначення і закріплення нових критеріїв ідентифікації статі особи, яка приймає участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, не допустивши при цьому проявів дискримінації, втручання у приватне життя, розповсюдження персональних даних, або збору матеріалів, що не стосуються справи.

По-четверте, питання гендерної ідентичності та зміни статі ще більш загострюється у контексті можливого застосування заходів забезпечення провадження та стягнень в ході провадження у справі, зокрема, затримання та адміністративного арешту. Умовно кажучи, незрозуміло, до якого приміщення має бути направлено особу для відбуття адміністративного – жіночого чи чоловічого, якщо вона ще не оформила відповідні документи, або перебуває у процесі зміни статі. Виходячи виключно з паспортних даних особи, ми не враховуємо того, що фізично підозрюваний (обвинувачений) є жінкою або має ознаки обох статей.

Підсумовуючи, можна вести мову про те, що питання удосконалення забезпечення прав представників сексуальних меншин та трансгендерних особистостей як учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення стають все більш актуальними. Внесення вищезгаданих змін і доповнень до адміністративно-деліктного законодавства надасть рівні можливості щодо реалізації прав всіма категоріями громадян, які є учасниками провадження в справах про адміністративні правопорушення без винятку.

---

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. № 30, стаття 141.

2. Ставлення до людей гомосексуальної орієнтації: лютий 2016 року. Аналітичний звіт. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.gay.org.ua/publications/soc-poll2016.pdf>.

3. На межі. Вирішення проблем дискримінації та нерівності в Україні. Звіт Equal Rights Trusty партнерстві з Правозахисним ЛГБТ Центром «Наш світ». http://www.gay.org.ua/publications/antidi_report2015-u.pdf.

4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971. Додаток до № 50.